

ЎЗБЕКИСТОННИ IT-HUBГА АЙЛАНТИРИШ МАҚСАДЛАР, ВАЗИФАЛАР ВА АМАЛИЙ СТРАТЕГИЯСИ

А.Х.Абдуллаев - “Кадастр агентлиги”

ўринбосари т.ф.д., доцент,

Р.А.Тураев – “Ўздаверлойиха” ДИЛИ

Бош директори т.ф.д., профессор,

А.А.Абдуллаев – “IT-Park –

Дастурий маҳсулотлар ва ахборот

технологиялари технологик парки

дирекцияси” МЧЖ Худудларни

ривожлантириш бўйича директори,

Н.Абдуллеава – “Рақамли ҳукумат

лойиҳаларини бошқариш маркази” бош мутахассиси.

Аннотация. Ушбу мақолада Ўзбекистонни минтақавий ва халқаро миқёсда рақобатбардош IT-HUBга айлантиришнинг стратегик мақсадлари, асосий вазифалари ва амалий йўналишлари таҳлил қилинган. Жаҳон иқтисодиётида рақамли технологиялар ва билимга асосланган иқтисодиётнинг аҳамияти ортиб бораётган шароитда IT соҳасини ривожлантириш миллий тараққиётнинг устувор йўналиши сифатида кўриб чиқилган. Мақолада инсон капитали, IT Park ва стартап экосистемаси, экспортга йўналтирилган IT иқтисодиёти, рақамли инфратузилма, давлатнинг бозор драйвери сифатидаги роли ҳамда халқаро интеграция масалалари атрофлича ёритилган. Таҳлил натижаларига кўра, комплекс ва изчил стратегия асосида IT соҳасини ривожлантириш Ўзбекистон иқтисодиётини диверсификация қилиш, юқори қўшимча қийматли экспортни ошириш ва барқарор иқтисодий ўсишни таъминлашда ҳал қилувчи аҳамиятга эга экани асослаб берилган.

***Калим сўзлар.** IT-HUB, рақамли иқтисодиёт, инсон капитали, IT Park, стартап экосистемаси, IT хизматлар экспорти, рақамлаштириш, инновация, Digital Uzbekistan – 2030*

Жаҳон иқтисодиёти XXI асрда сифат жиҳатдан мутлақо янги босқичга кўтарилди. Рақамли технологиялар, сунъий интеллект, катта ҳажмдаги маълумотларни қайта ишлаш, булутли ҳисоблаш тизимлари ва дастурий таъминот глобал иқтисодий ўсишнинг асосий ҳаракатлантирувчи кучига айланиб бормоқда. Илгари иқтисодий тараққиёт асосан табиий ресурслар, хомашё ва саноат ишлаб чиқаришига таянган бўлса, бугунги кунда билим, инновация ва инсон капиталига асосланган иқтисодиёт устувор аҳамият касб этмоқда. Бундай шароитда давлатларнинг рақобатбардошлиги нафақат табиий бойликлар билан, балки юқори малакали кадрлар, технологик экотизим ва рақамли инфратузилманинг ривожланганлик даражаси билан белгиланмоқда. Шу нуқтаи назардан, Ўзбекистон учун IT соҳасини ривожлантириш алоҳида бир тармоқни қўллаб-қувватлашдан кўра кенгроқ мазмунга эга бўлиб, мамлакатнинг умумий тараққиёт стратегиясини тубдан янгилашни тақозо этади.

Сўнгги йилларда Ўзбекистонда рақамли трансформация жараёнлари давлат сиёсати даражасига кўтарилди. “Digital Uzbekistan – 2030” стратегияси қабул қилиниши мамлакатни рақамли иқтисодиётга ўтказиш, давлат бошқарувини рақамлаштириш, IT хизматлар экспортини ривожлантириш ва энг муҳими, Ўзбекистонни минтақавий ва халқаро миқёсда рақобатбардош IT-HUBга айлантиришни асосий мақсад сифатида белгилаб берди. Бу стратегик ёндашув шундан далолат берадики, IT соҳаси эндиликда иқтисодий ўсишнинг қўшимча элементи эмас, балки миллий иқтисодиётнинг асосий драйверларидан бири сифатида қаралмоқда.

IT-HUB тушунчаси ўз ичига фақат технологик компаниялар ёки дастурчилар жамланмасини олмайди. У юқори малакали IT кадрлар, инновацион стартаплар, венчур капитал, илмий-тадқиқот марказлари, таълим муассасалари, экспортга йўналтирилган рақамли хизматлар ва халқаро ҳамкорликни қамраб олган мураккаб экотизим ҳисобланади. IT-HUB шаклланган мамлакатларда иқтисодий ўсиш суръатлари юқори бўлиши, ишсизлик даражаси пастлиги ва юқори қўшимча қийматли маҳсулотлар экспорти устувор экани кузатилади. Бу эса IT-HUB моделининг стратегик аҳамиятини янада оширади.

Ўзбекистон учун IT-HUBга айланиш бир қатор муҳим устунликларни тақдим этади. Биринчидан, IT хизматлар экспорти орқали юқори қўшимча қийматли валюта тушуми таъминланади. Иккинчидан, ёшлар учун барқарор, интеллектуал ва юқори даромадли иш ўринлари яратилади. Учинчидан, иқтисодиётда диверсификация кучайиб, хомашё экспортига бўлган қарамлик босқичма-босқич камаяди. Тўртинчидан, инсон капитали ва инновацион салоҳиятнинг ўсиши мамлакатнинг узоқ муддатли барқарор ривожланишига хизмат қилади.

2030 йилгача белгиланган мақсадлар ҳам ушбу стратегик йўналишнинг жиддийлигини кўрсатади. IT ва рақамли хизматлар экспорти 5 миллиард АҚШ долларида ошириш, ICT соҳасининг ялпи ички маҳсулотдаги улушини 3–5 фоизга етказиш ва 300 мингдан ортиқ IT мутахассисни иш билан таъминлаш каби кўрсаткичлар фақат кенг қамровли ислохотлар орқалигина амалга оширилиши мумкин. Шу билан бирга, IT Parkни глобал аутсорсинг ва рақамли маҳсулот ишлаб чиқариш марказига айлантириш, давлат хизматларини тўлиқ рақамлаштириш ва халқаро рақамли индексларда юқори ўринларни эгаллаш институционал мақсадлар сифатида белгиланган.

Ушбу мақсадларга эришишда инсон капитали ҳал қилувчи аҳамиятга эга. IT соҳасида рақобатбардошлик биринчи навбатда кадрлар

сифати билан белгиланади. Шу боис, мактаб таълимидан бошлаб рақамли саводхонлик ва дастурлаш асосларини жорий этиш, олий таълим муассасаларида IT йўналишларини меҳнат бозори талабларига мослаштириш, амалий кўникмаларга асосланган ўқув дастурларини кенгайтириш зарур. Bootcamp, онлайн курслар ва хусусий таълим платформаларини қўллаб-қувватлаш орқали қисқа муддатда юқори малакали мутахассислар тайёрлаш имкони яратилади. Шу билан бирга, хорижий IT мутахассисларини жалб қилиш учун IT Visa ва релокация дастурларини жорий этиш, аёллар ва ёшлар учун инклюзив таълим дастурларини ривожлантириш инсон капитали сифатини оширишга хизмат қилади.

IT Park ва стартап экосистемасини ривожлантириш IT-HUBнинг институционал асосини ташкил этади. Солиқ, божхона ва валютавий имтиёзлар орқали қулай бизнес муҳитини яратиш маҳаллий ва хорижий IT компанияларни жалб қилишда муҳим аҳамиятга эга. Стартаплар учун акселерация дастурлари, венчур молиялаштириш механизмлари ва инновацион инфратузилмани ривожлантириш орқали янги технологик маҳсулотлар яратилиши рағбатлантирилади. Сунъий интеллект, FinTech, GameDev, GovTech, BPO ва KPO каби йўналишлар нафақат ички бозор, балки экспорт учун ҳам катта салоҳиятга эга.

IT соҳасининг экспортга йўналтирилган модели валюта тушумини оширишнинг энг самарали воситаларидан бири ҳисобланади. АҚШ, Европа Иттифоқи, Яқин Шарқ ва Осиё бозорларига чиқиш, халқаро мижозлар билан ишлаш маданиятини шакллантириш, сифат стандартларига мос маҳсулот ва хизматлар ишлаб чиқариш “Made in Uzbekistan – IT” брендини мустаҳкамлашга хизмат қилади. Бу жараёнда рақамли маркетинг, халқаро кўرғазмалар ва технологик форумларда фаол иштирок этиш муҳим аҳамиятга эга.

Рақамли иқтисодиётни ривожлантириш учун инфратузилма ва ҳуқуқий муҳитни такомиллаштириш ҳам ҳал қилувчи омил ҳисобланади. Юқори тезликдаги интернет, дата-марказлар, булутли ҳисоблаш хизматлари, киберхавфсизлик тизимлари ва интеллектуал мулк ҳуқуқини ҳимоя қилиш механизмлари инвесторлар ва IT компаниялар учун ишончли муҳит яратади. Рақамли регуляция, sandbox режимлари ва электрон ҳукумат хизматларини ривожлантириш инновацияларни жорий этишни тезлаштиради.

Давлат IT бозорининг фаол драйвери сифатида чиқиш орқали соҳанинг ривожини тезлаштириши мумкин. Давлат харидларида маҳаллий IT компаниялар ва стартапларга устуворлик бериш, GovTech лойиҳаларини амалга ошириш, барча давлат хизматларини рақамлаштириш ички талабни шакллантириб, IT компаниялар учун реал амалиёт майдонини яратади. Бу эса ўз навбатида экспортбоп маҳсулот ва хизматлар яратишга замин ҳозирлайди.

Халқаро интеграция IT-HUB ривожининг ажралмас қисми ҳисобланади. Халқаро IT компаниялар билан стратегик ҳамкорлик, инвестиция фондлари ва донор ташкилотларни жалб этиш, халқаро технологик форумлар, hackathon ва акселерация дастурларини ташкил этиш орқали технология ва билим трансфери таъминланади. Бу жараён Ўзбекистон IT соҳасининг глобал экотизимга интеграциялашувини тезлаштиради.

Хулоса қилиб айтганда, Ўзбекистонни IT-HUBга айлантириш қисқа муддатли ташаббус эмас, балки бутун иқтисодий тизимни трансформация қилувчи узоқ муддатли стратегик жараёндир. Бу йўл инсон капитали, инновация, давлат ва хусусий сектор ҳамкорлигига таяниб, мамлакатни глобал рақамли иқтисодиётнинг фаол иштирокчисига айлантиришга хизмат қилади. Тўғри бошқарув, изчил сиёсат ва стратегик ёндашув орқали Ўзбекистон яқин ўн йилликда

Марказий Осиёдаги етакчи IT марказларидан бирига айланиш имкониятига эга.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. Мирзиёев Ш.М. Янги Ўзбекистон стратегияси. – Тошкент: Ўзбекистон, 2021. – 464 б.
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармони. “Digital Uzbekistan – 2030” стратегияси тўғрисида. – Тошкент, 2020.
3. Ўзбекистон Республикаси Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги. Ўзбекистонда рақамли иқтисодиётни ривожлантириш концепцияси. – Тошкент, 2021.
4. Абдуллаев А.А., Рахимов Б.Х. Ўзбекистонда рақамли иқтисодиётни ривожлантириш истиқболлари // Иқтисодиёт ва инновацион технологиялар. – 2020. – №4. – Б. 15–23.
5. Юлдашев Н.Қ. Ахборот технологиялари асосида иқтисодиётни рақамлаштириш масалалари // Иқтисодий тадқиқотлар журнаלי. – 2019. – №2. – Б. 42–50.
6. Каримов И.Р., Турсунов Ш.А. IT хизматлар экспортини ривожлантиришнинг институционал механизмлари // Замонавий иқтисодиёт. – 2021. – №6. – Б. 28–36.
7. IT Park Uzbekistan. Ўзбекистонда IT хизматлар экспорти таҳлили. – Тошкент, 2023.